

Nr 23

Av herr **Karlsson** i Huddinge m. fl., om skärpta regler för svenska företags utlandsinvesteringar, m. m.

(Lika lydande med motion nr 15 i Första kammaren)

Kapitalutförseln genom svenska företags utlandsinvesteringar har under senare år ökat starkt. Antalet utlandsetablerade svenska företag ökade från 913 år 1960 till 1 611 år 1965. I motsvarande grad ökade investerat svenskt kapital från 2 505 milj. kr. till 4 550 milj. kr. eller med drygt 80 procent. Antalet sysselsatta vid dessa företag ökade under samma tid med omkring 50 procent till nära 200 000 anställda. Sysselsättningsökningen inom industrin i Sverige var samtidigt 10 procent. Huvuddelen (77 procent) av de svenska företagens utlandsinvesteringar avser produktionsverksamhet, medan en mindre del (16 procent) gäller rena försäljningsföretag. Av intresse är också att konstatera storföretagens dominans bland de utlandsinvestierande svenska företagen. Endast 7 procent av företagen har mer än 1 000 anställda, men dessa företag sysselsätter 87 041 arbetare och tjänstemän, motsvarande 57 procent av samtliga anställda vid svenska produktionsföretag i utlandet.

Ovan angivna uppgifter är återgivna från skriften "Svenska företags investeringar i utlandet", som redovisar en undersökning verkställd av en arbetsgrupp tillsatt av Industriförbundet, SAF och Exportföreningen. Den ger också material om motiven för utlandsetableringarna. Handelshindren genom höga tullar utgör ett dominerande inslag i motivbilden men i vissa fall också tullavvecklingen. Denna förklarar konfektionsindustrins investeringar i Portugal, som möjliggjort att till Sverige exportera industrivaror till lägre priser. Enligt tidningen Aftonbladet (12.2.1967) etablerades åtta svenska företag i Portugal under loppet av ett år, och en ny "svensk sjuhäradshärad" med ca 2 000 anställda har uppstått i detta land.

Undersökningen nämner som motiv flera andra faktorer. Exempelvis rådande marknadsförhållanden, att negativa attityder gentemot utländska produkter kunnat elimineras genom att lokal tillverkning etablerats. Arbetskraftsbristen i Sverige under 1960-talets första hälft å den ena sidan samt den bättre tillgången till arbetskraft i andra länder å den andra sidan utgör en annan förklaring. Viss betydelse nämner undersökningen tillgången till

kapital. Vad däremot angår kostnadsläget — närmast i samband med löneutvecklingen i Sverige — har undersökningen kommit till resultatet, att med undantag för textil- och konfektionsindustrin anses inte detta *hittills* varit av avgörande betydelse vid beslutet om lokalisering utomlands av ny produktionskapacitet. Följande tillägg göres dock:

Däremot framhåller ett stort antal företag — bland dem några av våra större företagsgrupper — att man *numera* systematiskt omprövar sin policy för investeringar i Sverige visavi utlandet. Man synes framför allt vara benägen att förlägga hela tillverkningen, och då mest de mer arbetskraftsintensiva, till utlandet. Man vill dock i det längsta behålla tillverkningen av tekniskt och kvalitetsmässigt högtstående produkter i Sverige. (s. 103)

Det är här fråga om en klar tendens från storföretagens sida i investerings- och produktionsinriktningen. Detta faktum gör det så mycket mer angeläget att storföretagens etableringar och investeringsutvidgning utomlands tas upp till närmare granskning.

Frågan måste ses mot bakgrunden av det närings- och arbetsmarknadspolitiska läget i Sverige. Sysselsättningssituationen, framför allt inom vissa landsdelar, är väl bekant. Företagsnedläggningar främst på enindustriorter får förödande verkningar. Det krävs nu en målmedveten planering av närings- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder på såväl längre som kortare sikt. Alla typer av investeringar måste samordnas. Men från storföretagens och koncernledningarnas sida fattas besluten under sträng sekretess inom direktionsrummens fyra väggar. Därför hänger också samhällets investeringsplanering i luften. Det är uppenbart att också den växande omfattningen av utlandsetableringarna för med sig betydande nackdelar.

Tillstånd för utlandsinvesteringar lämnas av riksbankens valutastyrelse enligt en Kungl. Maj:ts förordning grundad på 1939 års valutalag. Förordningen äger giltighet för ett år i sänder. För tillstånd utanför de nordiska länderna gäller vissa villkor som sökanden måste förbinda sig att uppfylla. De är emellertid av den karaktären att det inte blir fråga om det slags prövning, som i dagens läge måste anses vara det väsentligaste. Sveriges anslutning till OECD innebär även att Sverige biträtt den internationella organisationens kapitalliberaliseringsstadga. Den årliga redogörelse riksbanksfullmäktige avger och som bifogas bankoutskottets årliga berättelse i memorial nr 1 upprepar sålunda år från år att "... i överensstämmelse med OECD:s kapitalliberaliseringsstadga en liberal praxis tillämpats från de svenska valutamyndigheternas sida under den tid statistiken omfattar beträffande såväl ingående som utgående direkta investeringar. Endast rent undantagsvis har ansökningar om tillstånd avslagits."

Det är emellertid uppenbart att utrymme ges för en tolkning av vad som i det ena eller andra läget kan förstås med uttrycket "liberal" — såväl i

fråga om etableringens omfattning, tidpunkten från ansökans ingivande och dess förverkligande som i själva sakfrågan, d. v. s. graden av restriktivitet i tillämpningen. Man kan enligt vår mening inte komma ifrån att det här rör samhällets intressen som måste vara avgörande.

Vid en prövning av frågan huruvida en ansökan om utlandsetablering och investering utomlands skall bifallas eller avslås måste enligt vår mening ställning tas till följande omständigheter:

1. Vilka konsekvenser för den ansökta etableringen och investeringen utomlands med sig för sysselsättningen inom moderföretaget i hemlandet och trakten där företaget är beläget?
2. Vilken blir effekten med hänsyn till situationen på kapitalmarknaden och det samlade behovet av industriinvesteringarna i Sverige?

En slutsats av det förda resonemanget är enligt vår mening att företagen vid ansökningar om utlandsinvesteringar skall redovisa vilka konsekvenserna blir i avseende på sysselsättning vid moderföretaget (resp. företagen). Härav bör också följa att organ inom arbetsmarknadsstyrelsen bör kopplas in såsom remissinstans. För det andra anser vi att allmänna näringspolitiska och ekonomiska hänsyn måste tillmätas betydelse vid prövningen av tillstånd för investeringar utomlands. Huruvida en tillfredsställande prövning av ansökningar om kapitalutförsel från denna utgångspunkt kan ske inom ramen för gällande valutareglering eller om en ändring av lagstiftningen är erforderlig måste enligt vår mening också bli föremål för närmare övervägande.

Utöver de i det föregående anförda synpunkterna måste, när det gäller investeringar i u-länderna, även andra hänsyn tas vid bedömningen. Vi ser emellertid detta som ett problemkomplex för sig och skall inte ingå härpå i detta sammanhang.

Sammanfattande kan sägas att vi anser en skärpning nödvändig när det gäller reglerna beträffande tillståndsgivningen för utlandsinvesteringarna. Detta står i överensstämmelse med det allmänna kravet om ett ökat samhällsinflytande över investeringarna för att möjliggöra större planmässighet.

Med stöd av det anförda föreslår vi,
att riksdagen måtte besluta

dels att i skrivelse till riksbanksfullmäktige ge till känna de i denna motion anförda synpunkterna om en skärpning av reglerna beträffande tillståndsgivningen för svenska företags utlandsinvesteringar; samt

dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att vid utarbetande av proposition till förordnande om fort-

satt valutareglering för kommande period de i denne motion
 hänförelse hänförelse hänförelse hänförelse hänförelse hänförelse hänförelse

Stockholm i januari 1968

Erik Karlsson (vpk)
Axel Jansson (vpk) *Henning Nilsson (vpk)* *Gustav Lörentzon (vpk)*
Eivor Marklund (vpk) *Gunvor Ryding (vpk)* *C. H. Hermansson (vpk)*

Nr 24

Av herrar **Fridolfsson** i Stockholm och **Nilsson** i Agnäs, om vidgad
*befogenhet för vigselförrättare inom annat trossamfund
 än svenska kyrkan.*

Frågan om en utvidgad vigselrätt för pastorer i de fria kristna trossamfund
 i Sverige, för vilka Kungl. Maj:t medgivit att vigsel må förrättas
 inom samfundet, har efter religionsfrihetslagens tillkomst vid flera tillfällen
 varit föremål för riksdagens behandling. Enligt nu gällande bestämmelser
 må vigsel äga rum endast i sådant fall där båda kontrahenterna är svenska
 medborgare och åtminstone en av dem tillhör samma trossamfund som
 som vigselförrättaren.

Vid 1962, 1964, 1966 och 1967 års riksdagar har riksdagen behandlat och
 avslagit motioner om behörighet för förrättare av kyrklig vigsel att viga,
 därest en av de trolovade tillhörde något annat trossamfund.

Vid behandlingen av motioner vid 1966 års riksdag hemställde första lagutskottet
 att motionerna inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd, vilket också blev
 riksdagens beslut. Utskottet påpekade i sitt utlåtande nr 16 att "ett genomförande
 av motionärernas förslag skulle innebära att vigselrätten för pastorer i fria
 kristna trossamfund blir vidare än för svenska kyrkans präster", då kyrklig
 vigsel må äga rum inom svenska kyrkan endast om de trolovade eller en av dem
 tillhör kyrkan, dock att "Konungen äger förordna, att medlem av utländskt
 evangeliskt-lutherskt trossamfund skall hava samma rätt till kyrklig vigsel
 som medlem av svenska kyrkan".

Vid behandlingen av denna fråga vid 1967 års riksdag hänvisade första lagutskottet
 (utl. nr 13) med avslag på motionen dels till utredningen